

פרוטוקול מט. 2/68
משיבת ועדת ~~פנים~~ (כספים) שהתקיימה ביום ב',
ט"ו באב תשי"ג (27.7.1953) בשעה 10.30

ש.ה.

הנדוכים

חברי הוועדה:

- י. גורי - היו"ר
- א. אלישר
- י. בדר
- ט. גניחובסקי
- ש. דיין
- ק. לוז
- י. פורדר
- א. ציזלינג
- ח. רובין
- ז. שפר

מוזמנים:

- ד"ר מנדלסון - הממונה על הכנסות המדינה
- מר ארנון - הממונה על התקציבים
- ד"ר קשרון - מטעם משרד המשפטים
- ד"ר הניק - מטעם משרד המשפטים
- מר קדרון - מטעם משרד החוץ
- מר ספינק - מטעם משרד האוצר
- ש. בזק - מזכיר ועדת הכספים.

ס ו ר - ה י ו מ

- א. גמר הדיון על חוק מט נסיעות חוץ תשי"א - 1950
צו בדבר פטור מתשלום המס;
- ב. תערוכת "כיבוש השממה";
- ג. תחילת הדיון בחוק הבלו על צמיגים תשי"ג - 1953.

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.

לא הצבענו עדיין על הצו בדבר פטור מתשלום המס לגבי חוק מט נסיעות חוץ, באשר רצינו לבקש באורים מנא-כח משרד האוצר, לגבי סעיף 2(8) של הצו. היתה הצעה למחוק בסעיף זה את המלים "לאחר שקיבל סטיפנדיה לכיסוי הוצאותיו בזמן שהותו בחוץ-לארץ". הנימוק היה שאין לשחרר מס דק את אלה המקבלים סטיפנדיות, כי אם גם את אלה שלא הצליחו להנות מסטיפנדיה ובכל זאת יוצאים ללמוד מקצוע חיוני למדינה. היתה גם א דעה קיצונית יותר, שאמרה כי אין טעם להטיל כל מט נסיעות על סטודנטים היוצאים ללמוד מקצוע חיוני, אפילו בשיעור 50%.

ד"ר מנדלסון:

כאשר החלטנו לא לחשב את כרטיסי הנסיעה לפי שער של 1,8 לירות לדולאר, אלא להטיל מס נסיעות, היתה כוונתנו לאפשר הקלות לגבי קבוצות של אנשים, כגון מתרפאים בחן"ל, מקרים סוציאליים וסטודנטים היוצאים להשתלמות. אך ישנם לא מעטים שיש ביכלתם של הוריהם לשלם אפילו שער של 1,8 לירות לדולאר, ואין על כן הצדקה לשחררם ממס, כולו או חלקו. עם זאת, אני מוכן להמליץ בפני השר להרחיב את ההנחה ב-50% לגבי כל הסטודנטים הנוסעים ללמוד מקצוע חיוני למדינה, גם אם לא קבלו סטיפנדיום. אני מוכן להסכים להצעה לשחרר את מקבלי הסטיפנדיום מכל מס, ואילו על שאר הסטודנטים יחול פטור של 50%.

א. ציזלינג:

לפי דעתי צריך היה להטיל על ועדה בין-משרדית לבחון כל מקרה של פטור לגופו, ולקבוע אם יש מקום לפטור זה ובאיזו מידה.

נוסף על כך אני מציע לפטור גם שליחים הנוסעים לכנוסים בינלאומיים, יהודיים או כלליים.

ד"ר מנדלסון:

אנו מתנגדים למתן כל פטור לשליחים, גם אם השליחות היא חשובה ביותר. השליחים מהווים חלק גדול של תנועת הנוסעים העסקיים מן הארץ. יחד עם זאת, אם חברי הוועדה יציעו לשחרר במידה מסוימת נוער הנוסע בקבוצות, למטרות חנוכיות ותרבותיות הייתי מוכן להביא זאת בפני השר ואפילו להמליץ. המס על נסיעה באניה הופחת במיוחד ל-35% כדי להקל על נסיעות קולקטיביות אלו. אם חברי הוועדה חושבים שפטור זה אינו מספק, אני מציע זאת לשיקול ודיון.

א. אלישר:

אני מציע שיקבע פטור כללי של 50% לגבי אלה שאינם מקבלים סטיפנדיום, כדי שלא יהיה מקום לאפליות.

ד"ר מנדלסון:

מבחינה אדמיניסטרטיבית הרבה יותר רצוי שהפטור יהיה אחיד לגבי כל המקרים של סטודנטים שאינם מקבלים סטיפנדיום. במידה וישנם הורים שאינם יכולים לשלם אותם 50%, יש אפשרות לתת להם עזרה במסגרת תקציב החינוך. ישנה ועדה הקובעת את תנאי התמיכות לסטודנטים בצורת הלוואות והסדרים שונים. כך אפשר יהיה לסדיר את המקרים היוצאים מן הכלל. לגבי הכלל רצוי לקבוע בחוק פטור אחיד, מבלי שיהיה צורך לדון בוועדה בינמשרדית מיוחדת על כל מקרה.

הוחלט: א.

- א. לשחרר את הסטודנטים המקבלים סטיפנדיום, ממס הנסיעות בכלל;
- ב. לפטור את כל הסטודנטים הנוסעים לחוץ לארץ להשתלמות במקצוע חיוני למדינה, ב-50% מסכום המס;
- ג. לדחות הצעתו של א. ציזלינג, על פטור שליחים הנוסעים לכנוסים בינלאומיים, יהודיים או כלליים;
- ד. לא לכלול בתקנות הוראה על פטור קבוצות נוער הנוסעות לסיורי למוד בחוץ-לארץ - תוך השארת אפשרות מצומצמת לשר האוצר לפטור אותם מן המס בחלקו, לפי שיקולו.

ק. לוז:

לדעתי צריך היה לפרט בסעיף 2(2) את מטרות הנסיעה המצדיקות שחרור ממס, כפי שזה מפורט בשאר הסעיפים.

ד"ר מנדלסון:

על פי רוב אי אפשר לשקול מטרותיהם של נסיעות אלו לפי אותו קנה מידה כפי שמונחים את שאר הסוגים. על פי רוב חיוניותן של נסיעות אלו תלויה באיזו סיבה רוחנית ונפשית, ורבים הם מקרים טרגיים ממש. אין אני יכול גם לומר שנכון יהיה להתחשב רק בנתמכים על ידי מוסדות סוציאליים, באשר ישנם נצרכים רבים שאינם נתמכים על ידם ובכל זאת אין ידם משגת לשלם את המס.

הי"ר י. גורי:
אני מציע להוציא את סעיף 2(2) מתוך קטגוריות אלו, ולהוסיף אחרי סעיף 2 כולו, סעיף האומר "מי שאינו כלול באחד הסוגים שצויינו לעיל והוא נתמך על ידי מוסד סוציאלי, או נצרך - יהיה האוצר ושאי לשחררו מסס, אם נסיעתו הכרחית". ברור שפטור כזה יהיה תמיד פטור מוחלט.

ההצעה בתמבלה.

ק. לוי:
אני מציע למחוק את סעיף 2(12).

ד"ר סנדלסון:
יש נוהג בחברות האניות, המזמינות מסבות תעמולתיות ואחרות שרים, מנהלים כללים, פקידים מכס ואנשים אחרים. הם אינם משלמים את מחירו של הכרטיס וגם לא את המס. כדי להשתמש מתשלום המס, מודיעים כי ניתן להם מקום באולם השינה, ולמעשה מקבלים על האניה תא בדרגה הראשונה. אני חושב כי ויתור רשמי על 30% של המס כדאי יותר מהקומבינציות המוסרות הנעשות כיום, גם מבחינה כספית וגם מבחינה מוסרית.

הוחלט למחוק את סעיף 2(12).

ב. תערוכת כיבוש השממה

=====

הי"ר י. גורי:
הוועדה קיימה דיון על תערוכת כיבוש השממה. ניתנו לנו באורים, ורצינו לשאול את מנהל המחלקה למוסדות בינלאומיים, מר קדרון, כמה שאלות: א. כמה תעלה התערוכה; ב. אם העניין היה כדאי; ג. אם קיימת עדיין אפשרות לסגת ממנו. התברר לאחרונה שהתקוה שחלו בהשתתפותן של מדינות חוץ נכזבה במידה רבה, או כמעט בכלל, ומשום כך ניטר הרבה מערכה של התערוכה. לפי חישוב ההוצאות הגלויות והסמויות הכרוכות בתערוכה זו, מתברר כי אין זה מן הנסנע שכל ההוצאות יחד יצטרפו ל-750.000 לירות.

מר קדרון:
הדברים שאוכל לספור עכשיו, הם הדברים שהיו ידועים לי לפני ששה שבועות, בטרם נסעתי לחו"ל. מאז חזרתי, לא בררתי עדיין את עניני התערוכה.

הממשלה התחילה להכנותיה לקראת התערוכה לפני שנתיים, מתוך מטרה לקיים את התערוכה באפריל שנה זו. קיבלנו אישור של המוסד הבינלאומי לתערוכות בינלאומיות, שמושבנו בפריס, לקיים את התערוכה בחודש אפריל שנה זו. מסיבות שלא היו תלויות בהנהלת התערוכה, צריך היה לדחות את מועד הפתיחה עד חודש יוני. גם לכך קבלנו אישור מן הארגון הבינלאומי לתערוכות. במאי התברר שוב כי אין כל אפשרות כספית ומעשית לקיים את התערוכה בחודש יוני. ביקשנו דחיה נוספת, ובתור מקרה יוצא מן הכלל נתנו לנו אפשרות לדחות את הפתיחה ליום 22 בספטמבר. דחיה נוספת אינה נאם בחשבון, כי התערוכה שלנו קשורה בתערוכות אחרות. לפי התכנית הראשונה צריך היה לקיים את התערוכה באפריל, על מנת לא להתנגש בתערוכות אחרות המתקיימות במזרח התכון. מסיבה זו הסכימו גם לדחיה לחודש יוני; קשה היה להשיג את האישור לדחיה עד ספטמבר, כי גם באי סיר מקיימים תערוכה בספטמבר. פתיחת התערוכה שלנו תחול ימים מספר לאחר סגירת התערוכה באזמיר. המועד איננו נוח, כי קיימת סכנה שבסוף התערוכה יתחילו כבר לרדת גשמים, באם הגשמים יקדימו השנה.

יש להבין כי אנו קשורים באישורו של מוסד בינלאומי, ואם ניסוג ולא נקיים הפעם את התערוכה לאחר שתי בקשות דחיה, הרי בהתאם לתקנות המוסד לא נוכל לקבל אישור לפתיחת תערוכה אחרת במשך עשר שנים; נוסף על כך, לא יאמינו לנו גם אם נוכל להשיג את האישור. איני יודע אם כדאי למדינת ישראל לקחת על

סיכון זה. לפיכך אנו קשורים בהחלט הממשלה לקיים את התערוכה, באישורו של מוסד בינלאומי, ובחשש שלא נוכל לקיים תערוכה אחרת במשך שנים אחדות, באם לא נפתח את התערוכה הפעם.

לדעתי אין כל אפשרות לסגת עכשיו מן העניין. אנו שבעה וחצי שבועות לפני מועד הפתיחה. מוצגים מחו"ל כבר הגיעו לארץ. חברות חוץ השקיעו כסף רב. ארבע מוסדות בינלאומיים חשובים השקיעו 50 אלף דולאר לבניית דוכן ומוצגים. יש לנו התחייבויות כלפי מדינות מסויימות. נכון אלא שמידת השתתפותן של מדינות זרות אינה רבה, אולם הסיבה היחידה לכך היא, שמקום התערוכה נקבע בירושלים. קביעת התערוכה בירושלים היתה בעוכרינו מהתחלה. אילו קבענו את התערוכה באחת הערים האחרות במדינה, היתה ודאי השתתפות בינלאומית רבה, כי מגלים עניין רב בתערוכה. בכל זאת תהיה השתתפות של המדינות הסנדינביות, בלגיה, שוויצריה והשתתפות רשמית למחצה של צרפת.

מבחינת היחסים הבינלאומיים ומבחינה מסחרית, אין לנו כל אפשרות לצאת מן העניין. קלקלנו הרבה על ידי הדחיות. נתקבל אצלנו מכתב מן הצירות השוויצרית, בו שאלו אם התערוכה תתקיים באמת ב-22 לספטמבר, והם רצו על כך התחייבות רשמית של משרד החוץ, כי לאחר הדחיות הרבות לא האמינו לנו עוד. דעתי האישית היא שהמדינה אינה יכולה לשאת במצבה זה בתוצאות הכרוכות בתערוכה בינלאומית, אולם מאחר שהתחייבה בכך והיתה התפתחות כזאת, אין היא יכולה לסגת.

היור י. גורני:

ברור היה לי ששבועות מספר לפני מועד התערוכה אי אפשר לסגת מהתחייבות זו, באשר נסיגה כזאת תהיה כרוכה בבציונות ובהפסדים כספיים. המתנו לשובו של מנהל המחלקה למוסדות בינלאומיים מנסיעתו לחו"ל, כדי לצאת ידי חובת ברור באופן אצאצא פורמאלי, אלא כדי להסיק לקח מן השגיאות לקראת העתיד, כי אליבא דרוב החברים היה זה משגה.

י. בדר:

מאחר שהחלטת המקורית של הממשלה היתה לקיים את התערוכה באחד אפריל שנה זו, אין להשלים עם זה שההוצאות שנעשו בקשר לכך לא באו על ביטויים בתקציב. לדעתי יש להפנות תשומת לב של הממשלה לכך, שלהבא לא תסתפק בקבלת החלטות מסוג זה, אלא גם תיתן להן את הביטוי המתאים במסגרת התקציב.

מר קשרנו:

השתתפות הממשלה בהון החברה, כלולה בתקציב. כמו כן כלולים בסעיפי התקציב גם הסכומים שמשדרי ממשלה שונים אצאצא הוציאו למען הכנת מוצגים. בתקציב הקודם לא היו כלולים סכומים למטרה זו, משום שההשקעות לא נעשו עדיין. כל זה ייעשה רק במסגרת תקציב שנה זו.

ש. דיין:

מאחר שישנם סמנים מעודדים לשיפור היחסים עם הגוש המזרחי, הייתי מציע אצאצא למשרד החוץ לעשות איזו פעולת בזק לפי דרכו, על מנת לאפשר גם שיתופן של כמה מארצות הגוש הזה בתערוכה.

ביחס לתערוכה בכלל, ידועה דעתה של ועדת הכספים. אולם מאחר שאנו עומדים כבר לאחר מעשה, צריך לדאוג לפחות שההשקעות שנעשו תהיינה כדאיות ושלא ייפגע כבוד המדינה. צריך לעודד ולחזק את אלה העוסקים בסלאכה זו.

ח. אריב:

איני יודע אם הפרוצדורה הפורמאלית היתה בסדר או לא, אך ברור לי שמפעל כל כך חשוב כתערוכה בינלאומית ראשונה במדינת ישראל, צריך היה לגלוט בתוך התקציב, ולא להיות מובלג בסעיפים קטנים בתוך תקציבי המשרדים השונים. מבחינה כספית, הרי במצבה הנוכחי של המדינה ברור לי שהיה זה עוול משווע להתחייב על הוצאות כל כך גדולות למטרה זו, בהן תישא לא רק הממשלה אלא גם ארגונים ומוסדות צבוריים שונים. ברור לי שמוטב היה להוציא כספים אלה עבור גני הילדים או הקמת בית חולים, אולם היום כבר מאוחר מדי לסגת. הייתי רוצה שוועדת הכספים תזהיר את הממשלה מפני קבלת החלטות כאלו להבא באותה צורה.

לאחר שוועדת הכספים שמעה את באורי בא-כח האוצר ובא-כח משרד החוץ, היא הגיעה למסקנות

הינ"ר י. גורני:

הבאות:

א. אין הוועדה סבורה שלאחר כל ההכנות שנעשו והדחיות המרובות שחלו בסידור התערוכה ולאחר שהשקלעו סכומים ניכרים על ידי הממשלה ועל ידי הגורמים המשתתפים בתערוכה, קיימת עוד אפשרות לבטל את התערוכה.

ב. עם זאת מציינת הוועדה שנוכח ההשתתפות המועטה של מדינות חוץ, ניטל במידה ידועה ערכה של התערוכה. נוכח ההוצאות הרבות הכרוכות בסידור התערוכה - הן במישרין בתקציב הרגיל והן בעקיפין על אהי התחייבויות שעלויות ליפול למעמסה על התקציב - ספק אם התועלת שעלולה להביא התערוכה במסיבות אלו שקולה מצד כנגד ההוצאות המרובות.

אשר לטענתו של י. בדר ביחס לביטוי התקציבי, נשאלת השאלה אם הממשלה יכולה להתחייב על סכומים מסויימים, מתוך הנחה שהם ייכללו בתקציב הבא. באם הכנסת לא תאשר התחייבות זו במסגרת התקציב, עלול להתערער מעמדה של הממשלה בכנסת. אולם זכותה של ועדת הכספים לאפשר התחייבות כזאת פחותה & עוד מזכותה של הממשלה, באשר היא לא קבלה כל יפוי כוח לכך מאת הכנסת. אני סוכן להעלות את הענין בנוכחתו של שר האוצר ולהביע בפניו את דעת הוועדה.

מר קדרון:

משרד החוץ שקל בהצעה שהעלה כאן חבר הכנסת דיין, אולם מצאנו שאין כל אפשרות להשיג עכשיו השתתפותן של מדינות נוספות, באשר דרושים לכך חדשים של הכנות.

לבסוף עלי לומר כי למרות הכל אני חושב שהתערוכה תהיה יפה, על סמך ההכנות שראיתי כי נעשו ונעשות.

ג. הדיון על הצעת חוק הבלו על צמיגים תשי"ג - 1953

=====

הינ"ר י. גורני:

(קורא את הצעת החוק ודברי ההסבר).

י. בדר:

לדעתי אין מקום להטיל על צמיגים אש בלו, בשעה שעל מכוניות וחלקי מכוניות מטילים מס מותרות. אני חושב שצריך היה לקבוע אותו מס גם לגבי צמיגים.

מר הניק:

מבחינה משפטית אי אפשר להכריז על צמיגים כעל מותרות.

הינ"ר י. גורני:

מאחר שהכנסת העבירה אלינו ליון הצעת חוק על הטלת בלו לאחר שהתקיים דיון על כך בקריאה עניינית, אם כי מבחינה פורמלית זה אולי שונה - ראשונה, לא נוכל - מבחינה לקבוע במקום בלו מס אחר.

י. בדר:

אשר לחוק עצמו, אני חושב כי סעיף 2 - הנותן לשר האוצר או הממונה על ידו סמכות לקבוע מחירים של צמיגים - הוא פסול. למעשה האפשרות בידו לקבוע מחירים שונים לגבי בתי חרושת שונים המייצרים אותו מוצר, בתואנות שונות.

ד"ר קיטרון:

סמכות זו ניתנת למנהל הבלו על פי כל חוקי הבלו שאושרו על ידי הכנסת.

נמליק את הביול, בחלק זבי, בתארתה בא-ט האוצר.

2/18 י.ו.